

Juist door het feit dat deze drie bijdragen, vol kleurrijke details, elkaar gedeeltelijk overlappen, ontstaat een boeiend beeld van de manier waarop het negentiende-eeuwse confessionele Nederland zich vijanden schiep en hen cultiveerde.

J.P. de Valk

W.J.P.M. Brand, *Archief van het bisdom Breda. Gedeponeerde archieven. II. Inventaris van gedeponeerde archivalia betreffende het Zeeuwse Deel van het bisdom Gent 1832-1841*, Breda, 1990 (78 blz.), f 20,00.

Katholiek Zeeuws-Vlaanderen en de stad Vlissingen maakten deel uit van het nieuwe bisdom Gent, dat krachtens het concordaat tussen Pius VII en de Franse keizer Napoleon in 1801 werd ingesteld. Na de Belgische opstand van 1830 en de daarop gevolgde afscheiding ontstond de merkwaardige situatie dat het kerkelijk bestuur over deze streken vanuit het 'muitziek' België zou worden uitgeoefend. Een 'vijandelijke' bisschop was uiteraard voor de Nederlandse regering moeilijk te verdragen. Vandaar dat het Vaticaan in 1832 een andere oplossing zocht door de aanstelling tot gedelegeerd commissaris van A. Antonucci, vice-superior van de Hollandse Zending, die in Den Haag resideerde. In 1841 werd deze voorlopige regeling beëindigd door overdracht van de gebieden aan het vicariaat Breda.

Archivaris Brand van dit bisdom heeft met deze inventaris een voortreffelijk instrument afgeleverd. Van belang is vooral de uitvoerige historische inleiding met een forse literatuurlijst en een aantal gedetailleerde kaarten, die de kerkelijke toestand in Zeeuw-Vlaanderen tonen vanaf 1200(!). Het toegevoegde overzicht van elders berustende archivalia betreffende het 'Zeeuwse Deel' uit de jaren 1561-1832, completeert de uitgave, die onderzoekers op het terrein van de Zeeuws-Vlaamse (kerk)geschiedenis in velerlei opzicht tot steun zal zijn.

J.P. de Valk